חידות על סתיו

דף חידות להדפסה · 59 חידות עם תשובות והסברים

חלק א׳ — החידות

קוראים את החידה, מנסים לפתור לבד — ואת התשובות בודקים בחלק ב׳ שבסוף.

שלכת ועלים

1. **אני עונה עם עלים נושרים ורוח קרירה. מי אני?**
2. **אני ירוק שהפך לצהוב ועף ברוח. מה אני?**
3. **באילו צבעים מתלבשים העלים בסתיו לפני שהם נושרים?**
4. **אני נושבת ומעיפה את העלים. מה אני?**
5. **אני מאבד את העלים שלי בסתיו. מה אני?**
6. **איך העץ נראה אחרי שכל העלים נפלו?**
7. **איך קוראים לנשירת העלים של העצים בסתיו?**
8. **אני פריך וחום, ועושה רעש נעים כשדורכים עליי. מה אני?**
9. **אני נופל מהעץ בסתיו, ובתוכי מסתתר זרע של אלון. מה אני?**
10. **אני נופל מעץ האורן בסתיו, ובתוכי מסתתרים זרעים קטנים. מה אני?**
11. **בסתיו אני מתקצר מיום ליום, והלילה מתארך. מה אני?**
12. **בסתיו יש יום מיוחד שבו היום והלילה שווים באורכם. איך קוראים לו?**

גשם ראשון ויורה

13. **איך קוראים לגשם הראשון של הסתיו?**
14. **איך קוראים לגשם הראשון בשפה יפה?**
15. **אני מים על המדרכה אחרי הגשם. מה אני?**
16. **אני נפתחת כשיורד גשם. מה אני?**
17. **אני מה שלובשים כשהרוח קרירה. מה אני?**
18. **אני מחמם את הצוואר בסתיו. מה אני?**
19. **אני מחמם את הראש ברוח. מה אני?**
20. **אני טיפות מים קטנות שמופיעות על הדשא בבוקר סתווי קריר. מה אני?**
21. **אני ענן נמוך שמכסה את העמקים בבקרי הסתיו. מה אני?**
22. **נועלים אותנו כדי לקפוץ בשלוליות ולהישאר יבשים. מי אנחנו?**

23. **אחרי הגשם הראשון יש לי ריח מיוחד של אדמה רטובה. מה אני?**

24. **אני אפור, כבד ומלא מים, ומביא איתי את הגשם. מה אני?**

חצב, סתוונית ויבול הסתיו

25. **אני פרח גבוה שפורח בסתיו. מי אני?**

26. **אני פרח סגול קטן של הסתיו. מי אני?**

27. **אני פרח צהוב ונדיר שפורח בסתיו בהרים הגבוהים. מי אני?**

28. **אני פרי אדום עם הרבה גרעינים בסתיו. מה אני?**

29. **אני פרי מתוק שמבשיל בסתיו. מה אני?**

30. **אני אשכולות מתוקים שבוצרים בסתיו. מה אני?**

31. **איך קוראים לאיסוף הענבים?**

32. **אני פרי ירוק שממנו עושים שמן. מה אני?**

33. **איך קוראים לאיסוף הזיתים?**

34. **אני נוזל זהוב שעושים מזיתים. מה אני?**

35. **אני פרי חום וארוך, מתוק כמו סוכריה מהטבע. מה אני?**

36. **אני פרי כתום ומתוק שמבשיל בסתיו, אבל אם אוכלים אותי מוקדם מדי אני עפיץ ומייבש את הפה. מה אני?**

נדידת ציפורים

37. **אני עפות לארצות החום בסתיו. מי אני?**

38. **אני ציפור גדולה שעפה מעל ישראל בסתיו. מי אני?**

39. **איך קוראים למסע הגדול של הציפורים לארצות חמות?**

40. **אני ציפור גדולה ואפורה עם קול קרקור רם, ועפה בלהקות מעל עמק החולה. מי אני?**

41. **אני ציפור לבנה ענקית עם מקור ארוך ושק מתחתיו. מי אני?**

42. **אני ציפור קטנה שמנענעת את זנבה כל הזמן, ומבשרת שהסתיו הגיע. מי אני?**

43. **אני ציפור קטנה עם זנב מפוצל כמו מזלג, ועפה לאפריקה לפני החורף. מי אני?**

44. **אני עמק בצפון שבו עוצרות מאות אלפי ציפורים נודדות לנוח ולאכול. מה אני?**

45. **אני אגם קטן בעמק החולה שהציפורים אוהבות במיוחד. מה אני?**

46. **אני היבשת החמה שאליה עפות הציפורים מישראל בסתיו. מי אני?**

47. **אנחנו עפות יחד במבנה של האות V בשמיים. מי אנחנו?**

חגי תשרי וסוכות

48. **איזה חג חוגגים בסתיו?**
49. **אני בית זמני עם סכך שבונים בסוכות. מה אני?**
50. **אני לולב, אתרוג, הדס וערבה. מה אני?**
51. **אני פרי צהוב וריחני מארבעת המינים. מה אני?**
52. **אני ענף דקל מארבעת המינים. מה אני?**
53. **איך קוראים לחג שאחרי סוכות?**
54. **על מה מתפללים בשמיני עצרת?**
55. **איך קוראים לחודש החגים בסתיו?**
56. **אני עשוי מקרן של איל, ותוקעים בי בראש השנה. מי אני?**
57. **טובלים אותי בדבש בראש השנה כדי שהשנה תהיה מתוקה. מה אני?**
58. **אני היום הקדוש ביותר בשנה, שבו צמים ומבקשים סליחה. מי אני?**
59. **בי מסיימים לקרוא את התורה ורוקדים עם ספרי התורה בבית הכנסת. מי אני?**

חלק ב׳ — דף התשובות

מיועד למנחה, למורה או להורה בלבד 🙂

שלכת ועלים

1. **סתיו** — הסתיו הוא עונת המעבר בין הקיץ לחורף: הימים מתקצרים, האוויר מתקרר והעלים נושרים מהעצים.

2. **עלה נושר** — בסתיו העלה מפסיק לייצר כלורופיל ירוק, הצבע הירוק נעלם, והעלה מתייבש ונושר מהעץ.

3. **צהוב, כתום, אדום וחום** — כשהכלורופיל הירוק מתפרק, מתגלים צבעים שהיו בעלה כל הזמן — צהוב וכתום — וצבעים חדשים כמו אדום וחום נוצרים לקראת הנשירה.

4. **רוח** — רוחות הסתיו קרירות וחזקות יותר מרוחות הקיץ, והן מנתקות את העלים היבשים מהענפים ומפזרות אותם לכל עבר.

5. **עץ** — עצים נשירים מוותרים על העלים לפני החורף כדי לחסוך במים ובאנרגיה בעונה הקרה והיבשה.

6. **ערום** — עץ בלי עלים נקרא עץ ערום, או עץ בשלכת. ככה הוא עובר את החורף, ומוציא עלים חדשים רק באביב.

7. **שלכת** — המילה שלכת באה מהמילה להשליך — העץ משליך מעליו את העלים הישנים לפני בוא החורף.

8. **עלה יבש** — עלים שנשרו והתייבשו על הקרקע איבדו את הלחות שבהם, ולכן הם מתפצפצים ומרשרשים כשדורכים עליהם.

9. **בלוט** — הבלוט הוא פרי עץ האלון. בסתיו הבלוטים נופלים לקרקע, וחלק מהם ינבטו ויהפכו לעצי אלון חדשים.

10. **אצטרובל** — האצטרובל הוא פרי עץ האורן. כשהוא מתייבש הוא נפתח לאט, והזרעים הקטנים שבתוכו מתעופפים ברוח.

11. **היום** — בסתיו שעות האור הולכות ומתקצרות: השמש שוקעת מוקדם יותר בכל יום, והלילות מתארכים עד אמצע החורף.

12. **יום השוויון הסתווי** — ביום השוויון, בסביבות 23 בספטמבר, היום והלילה נמשכים כמעט אותו זמן — כ־12 שעות כל אחד. ממנו הסתיו מתחיל באופן רשמי.

גשם ראשון ויורה

13. **גשם ראשון** — הגשם הראשון הוא סימן שהקיץ נגמר: הוא שוטף את האבק מהרחובות ומרטיב את האדמה היבשה אחרי חודשים בלי גשם.

14. **יורה** — יורה הוא השם היפה והקדום לגשם הראשון של העונה. הגשם האחרון של החורף, לעומתו, נקרא מלקוש.

15. **שלולית** — שלולית נוצרת כשמי גשם נאגרים בשקע קטן בקרקע ואין להם לאן לזרום. היא נעלמת כשהמים נספגים או מתאדים בשמש.

16. **מטריה** — המטריה נפתחת כמו כיפה מעל הראש ומרחיקה את טיפות הגשם, כדי שנישאר יבשים גם בגשם חזק.

17. **מעיל** — בסתיו הטמפרטורות יורדות, במיוחד בבוקר ובערב, ומעיל שומר על חום הגוף מול הרוח הקרירה.

18. **צעיף** — הצוואר רגיש לקור, וצעיף שכרוך סביבו שומר על החום ומגן מפני הרוח.

19. **כובע** — ראש חשוף מאבד הרבה חום ביום קריר, ולכן כובע עוזר להרגיש חמים יותר, בעיקר כשהרוח נושבת.

20. **טל** — הטל נוצר כשהאוויר הקריר של הלילה הופך את אדי המים שבאוויר לטיפות קטנות על העלים, על הדשא ועל המכוניות.

21. **ערפל** — הערפל הוא בעצם ענן שנוגע בקרקע. הוא נוצר כשהאוויר הלח מתקרר בלילה, ונעלם בבוקר כשהשמש מחממת.

22. **מגפי גשם** — מגפי גשם עשויים מגומי שלא נרטב והם גבוהים, כדי שמים ובוץ מהשלוליות לא ייכנסו פנימה.

23. **ריח האדמה הרטובה** — כשהגשם הראשון נוגע באדמה יבשה שעמדה כל הקיץ, עולה ממנה ריח נעים ומוכר. לריח הזה יש אפילו שם מדעי: פטריקור.

24. **ענן גשם** — ענני גשם נראים כהים ואפורים כי הם מלאים בטיפות מים. כשהטיפות גדלות וכבדות מדי, הן נופלות לקרקע כגשם.

חצב, סתוונית ויבול הסתיו

---

25. **חצב** — החצב שולח עמוד פריחה גבוה עם פרחים לבנים עוד לפני שיוצאים העלים, ולכן רואים אותו בולט בשטח היבש של סוף הקיץ — והוא מבשר שהסתיו בפתח.

26. **סתוונית** — הסתוונית פורחת בסתיו, לפעמים אפילו לפני הגשם הראשון, בלי עלים בכלל — הפרח יוצא ישר מהאדמה. שימו לב: היא רעילה, ולא קוטפים אותה.

27. **חלמונית** — החלמונית היא פרח מוגן ונדיר שפורח בצהוב בסתיו, למשל בהרי הגליל ובחרמון. לא קוטפים אותה — רק מסתכלים ומצלמים.

28. **רימון** — הרימון מבשיל בסתיו והוא אחד משבעת המינים. בתוכו מאות גרעינים אדומים ומתוקים, והוא מסמל שפע וברכה בראש השנה.

29. **תאנה** — התאנה מבשילה בסוף הקיץ ובסתיו. תאנה בשלה היא רכה ומתוקה מאוד, ואפשר לאכול אותה ישר מהעץ.

30. **ענבים** — הענבים מבשילים בקיץ ובסתיו, ואז מגיע זמן הבציר — קטיף הענבים בכרמים, שמהם מכינים מיץ, צימוקים ויין.

31. **בציר** — בציר הוא קטיף הענבים הבשלים מהגפנים. פעם כל המשפחה יצאה לכרם לעזור בבציר, והייתה זו עבודה שמחה של סוף הקיץ.

32. **זית** — הזית הוא אחד משבעת המינים. בסתיו הזיתים מבשילים ומשחירים, ומהם מפיקים את שמן הזית בבית הבד.

33. **מסיק** — במסיק מורידים את הזיתים מהעצים במסרקים מיוחדים, ופורשים מתחת לעץ יריעות גדולות כדי לאסוף את כל הזיתים שנופלים.

34. **שמן זית** — שמן זית מפיקים בלחיצה חזקה על הזיתים. שמן מהלחיצה הראשונה, בכבישה קרה, נחשב למשובח ולבריא ביותר.

35. **חרוב** — החרוב מבשיל בסוף הקיץ ובסתיו. מספרים שפעם שקלו זהב ואבנים טובות מול זרעי חרוב אחידים בגודלם, ומכאן באה מילת המידה קראט.

36. **אפרסמון** — האפרסמון חייב להיות רך ובשל לגמרי כדי להיות מתוק. אפרסמון שלא הבשיל מכיל חומרים שיוצרים תחושה יבשה ועפיצה בפה.

נדידת ציפורים

---

37. **ציפורים נודדות** — כשבאירופה מתקרב החורף הקר, הציפורים עפות דרומה לארצות חמות שבהן יש מזון, וחוזרות צפונה באביב.

38. **חסידה** — מאות אלפי חסידות חולפות מעל ישראל בסתיו בדרכן מאירופה לאפריקה. הן עפות בלהקות גדולות וגבוהות ונעזרות בזרמי אוויר חם.

39. **נדידה** — בנדידה ציפורים עפות אלפי קילומטרים בדיוק מפליא, בלי מפה ובלי מצפן — הן מנווטות בעזרת השמש, הכוכבים והשדה המגנטי של כדור הארץ.

40. **עגור** — אלפי עגורים עוצרים בעמק החולה בסתיו, ורבים מהם נשארים שם כל החורף. הקרקור החזק שלהם נשמע למרחקים.

41. **שקנאי** — השקנאי משתמש בשק שבמקורו כמו רשת כדי ללכוד דגים. להקות של שקנאים חולפות מעל ישראל בסתיו בדרכן לאפריקה.

42. **נחליאלי** — הנחליאלי מגיע לישראל בסתיו ונשאר כל החורף. הוא אוהב לרוץ על הקרקע ליד שלוליות ונחלים ולנענע את זנבו הארוך.

43. **סנונית** — הסנונית צדה חרקים תוך כדי תעופה. בסתיו היא עוזבת ועפה דרומה, וכשהיא חוזרת באביב זה סימן שהחורף נגמר.

44. **עמק החולה** — עמק החולה נמצא בדיוק על נתיב הנדידה הגדול בין אירופה לאפריקה, ולכן הוא כמו תחנת מנוחה חשובה לציפורים: מים, מזון ושינה.

45. **אגמון החולה** — באגמון החולה יש מים רדודים וצמחייה עשירה, ואפשר לראות בו בסתיו ובחורף עגורים, שקנאים ועוד המון ציפורים נודדות.

46. **אפריקה** — ישראל נמצאת על הגשר היבשתי שבין אירופה הקרה לאפריקה החמה, ולכן חולפות מעלינו מאות מיליוני ציפורים בכל סתיו.

47. **להקת ציפורים נודדות** — מבנה ה־V חוסך לציפורים אנרגיה: כל ציפור נעזרת בזרם האוויר שיוצרת זו שלפניה, והציפור המובילה מתחלפת מדי פעם כדי לנוח.

חגי תשרי וסוכות

48. **סוכות** — סוכות הוא חג הסתיו הגדול: חוגגים אותו בט״ו בתשרי, ויושבים ואוכלים בסוכה במשך שבעה ימים.

49. **סוכה** — הסוכה מזכירה את הסוכות שבהן ישבו בני ישראל במדבר. מבעד לסכך שמעליה אפשר לראות את הכוכבים בלילה.

50. **ארבעת המינים** — ארבעת המינים הם ארבעה צמחים שמברכים עליהם בסוכות: לולב, אתרוג, הדס וערבה. כל אחד שונה — יש עם טעם וריח, יש עם אחד מהם, ויש בלי שניהם.

51. **אתרוג** — האתרוג דומה ללימון אבל גדול וריחני ממנו. לסוכות בוחרים אתרוג יפה ושלם ומברכים עליו כל ימי החג.

52. **לולב** — הלולב הוא ענף צעיר וסגור של עץ התמר. הוא הגבוה מבין ארבעת המינים, ומנענעים אותו לכל הכיוונים בזמן הברכה.

53. **שמיני עצרת** — שמיני עצרת חל מיד אחרי שבעת ימי סוכות. בו מתחילים להתפלל על הגשם, שיירד בעתו בחורף שמתקרב.

54. **גשם** — בשמיני עצרת אומרים את תפילת הגשם, כי הגשם בישראל חיוני לחקלאות ולמאגרי המים — ומבקשים שיירד בעונה ובמידה טובה.

55. **תשרי** — תשרי הוא החודש הראשון בלוח השנה העברי, והוא מלא חגים: ראש השנה, יום הכיפורים, סוכות ושמחת תורה.

56. **שופר** — קול השופר מעיר את הלב בתחילת השנה החדשה. השופר עשוי מקרן של איל ומזכיר את סיפור עקדת יצחק.

57. **תפוח** — בראש השנה טובלים תפוח בדבש ומברכים: שתתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה. לכן התפוח בדבש הוא אחד מסמלי החג האהובים.

58. **יום הכיפורים** — יום הכיפורים חל עשרה ימים אחרי ראש השנה. בו מבקשים סליחה מחברים ומבני משפחה, ורבים צמים ומתפללים במשך היום.

59. **שמחת תורה** — בשמחת תורה מסיימים את המחזור השנתי של קריאת התורה ומיד מתחילים שוב מבראשית, ורוקדים עם ספרי התורה בשבע הקפות.
